

ТОШКЕНТ ХАЖЖАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН № 177 (9673) • 1989 йил 20 сентябрь • chorshanba • Баҳоси 3 тийин.

Кеча Москвада КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми иш бошлади. Пленум биринчи масала юзасидан КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг нутқини тинглади ва тегишли қарор қабул қилди. «Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати тўғрисида»ги иккинчи масала юзасидан Пленум КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев докладини тинглади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1989 йил 19 сентябрь кунин КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми иш бошлади. Пленум кўриб чиқиши учун қуйидаги масалалар киритилган:

1. КПССнинг навбатдаги XXVIII съездини чақириш тўғрисида.
2. Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати тўғрисида.
Пленум биринчи масала юзасидан КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг нутқини тинглади ва тегишли қарор қабул қилди, нутқ ва қарор матбуотда эълон қилинмоқда.
«Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати тўғрисида»ги иккинчи масала юзасидан Пленум КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев докладини тинглади. (Доклад матбуотда эълон қилинмоқда).
Пленум қатнашчиларига КПСС платформаси лойиҳасини муҳокама қилиш чоғида партия комитетлари, коммунистлар, давлат ва жамоат ташкилотлари ва олимлардан миллатлараро муносабатлар муаммолари хусусида тушган тақлифлар ва фикр-мулоҳазаларни умумлаштирадиган материаллар, шу масалалар хусусида меҳнаткашлар

мақтубларининг обзори, шунингдек бошқа бир қанча маълумотномалар тарқатилди.

Музокараларда КПСС Бошқирдистон область комитетининг биринчи секретари Р. Х. Хабибуллин, Белоруссия Компартияси Марказий комитетининг биринчи секретари Е. Е. Соколов, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. М. Масалиев, Украина Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ю. Н. Ельченко, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. А. Назарбаев, КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари Ю. С. Карабасов, КПСС Якутия область комитетининг биринчи секретари Ю. Н. Прокопьев, СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Р. Н. Нишонов, «Правда» газетасининг бош муҳаррири В. Г. Афанасьев, РСФСР Олий Совети Президиумининг Раиси В. И. Воронников, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. Г. Гумбаридзе, КПСС Иркутск область комитетининг биринчи секретари В. И. Потапов, Литва Компартияси Марказий Комитетининг

биринчи секретари А.-М. К. Бразаускас, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР давлат план комитетининг раиси Ю. Д. Маслюков, Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян, Украина Компартияси Қрим область комитетининг биринчи секретари А. Н. Гиренко, Ўзбекистон Олий Совети Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари Б. И. Олейник, Молдавия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. К. Гроссу, Эстония Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. И. Вяляс, Туркменистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. А. Нийёзов, КПСС Чечен-Ингуштия область комитетининг биринчи секретари Д. Г. Завгаев сўзга чиқдилар. Пленумда КПССнинг «Ҳозирги шароитда партиянинг миллий сиёсати» платформаси лойиҳасини пухталаштириш ва муҳокама қилинаётган масала юзасидан Пленум қарорини тайёрлаш учун редакцион комиссия тузилди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми 20 сентябрь кунин ўзинини давом эттиради.

КПССнинг НАВБАТДАГИ XXVIII СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1989 йил 19 сентябрдаги қарори

- I. КПССнинг навбатдаги XXVIII съезди 1990 йил октябрь ойида чақирилсин.
II. Қуйидаги кун тартиби тасдиқлансин:
1. Қайта қуришнинг бориши ва партиянинг вазифалари тўғрисида. КПСС Марказий Комитетининг ҳисоботи.
2. КПСС Марказий ревизия комиссиясининг ҳисоботи.
3. КПССнинг Устави ҳақида.
4. Партиянинг марказий органларини сайлаш.
III. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросига съездолди ҳисобот-сайлов кампаниясини ўтказиш муддатлари тўғрисидаги, вакиллик нортими ҳақидаги ва съезд делегатларини сайлаш тартиби тўғрисидаги тақлифларни тайёрлаб, Марказий Комитет Пленуми муҳокамасига тақдим этиш топширилсин.

Урғоқлар! Сизларга маълумки, партияда КПСС съездини чақириш масаласи қизғин муҳокама қилинмоқда. Шу муҳокама чоғида съездини қачон ўтказиш хусусида ҳам, унинг характери, кун тартиби хусусида ҳам турли тақлифлар айтилмоқда. Бъэзан партиянинг навбатдаги ташқари ва ҳатто фавақулда съездини чақириш ҳақида, бъэзан эса навбатдаги XXVIII съезд яқинлашиб келётганлиги тўғрисида гапирмоқдалар. Ҳеч нарсани ўзгартириш керак эмас, съездини ўз муддатига ўтказиш лозим, деган мулоҳазалар ҳам бор.

Жамиятда бу масалага қизиқилишнинг зўрлиги — халқимиз мамлакат тақдирини КПССнинг аҳамиятини тушунаётганлигининг яққол далилидир. Совет кишилари қайта қуриш йўлида бундан бунинг инициатори ўзгартиришнинг муваффақиятини аниқлаш партия билан, унинг сиёсий ва амалий фаолияти билан боғлиқ деб билимоқдалар.

Сийсий биро ҳозирги вазиятни, мамлакат олдига турган ва идрок этилиши лозим бўлган муаммоларнинг характерини аниқлаш чамалаб кўриб, партиянинг навбатдаги съездини эртароқ чақириш ва уни 1990 йил октябрь ойининг иккинчи ярмида ўтказиш мақбул деган хулосага келди.

Ҳа, вақт тез ўтиб бормоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми ва партиянинг XXVII съезди бошлаб берган қайта қуриш ҳозир маъсуллик, айтиш мумкинки, бурлиш босқичидан ўтмоқда. Жамиятда жўшқин инициатори ўзгартирилган бўлиб, ҳозирги партиянинг ҳисоботи, қайта қуриш концепцияси билан бевосита аниқлашиб, иқтисодий ва сиёсий тузилмалар амалий тарзда ўзгартирилмоқда.

Бизнинг жамиятимиз келинги йилларда катта йўлни босиб ўтди, деб ҳақли равишда гапирилган. Дарҳақиқат шундай. Чунки гап мамлакатнинг демократия, эркинлик, ошқоралик сари шитоб билан бораётганлиги ҳақида, эскирган назарий тасаввурлар қатъиян қайта кўриб чиқилганлиги, жамият инициатори рўида янгиланганлиги ҳақида бормоқда. Агар мана шунларнинг ҳаммаси жамлаб туриб баҳоладиган бўлса, мамлакат эндиликда саксонинчи йилларнинг бошларидагидан мутлақо бошқача бўлиб қолди.

Биз ўз олимизга қўйган кенг мисли мақсаддан — жамиятимизнинг сифат жиҳатдан янги ҳолатга эришиш, социализмнинг янги, инсоний ва халқий қиёфасига эришишдан ҳали олдига эканлигини эса бошқа гап. Бунинг учун қайта қуриш концепциясини чуқурлаштириш, уни ўзининг мавжуд негизига, партия билан халқнинг кейинги вақтда орттирган таърихига таяниб, амалда рўёғга чиқариш керак.

Утган даврда сиёсатимизнинг ҳамма соҳалари — иқтисодий, иجتимоий, маданий, миллий соҳаларда зўр бериб довий изланиш билан шуғулландик. Бироқ ҳақиқий турмуш, қайта қуриш жараёнида шундай бир суръат билан давом этмоқда, бъэзан биз унга етиб улгуролмаётимиз. Илгари тўғри бўлиб туюлган кўп нарсалар энди бизни қаноатлантирмапти. КПСС XXVII съездининг қарорлари ва ҳатто XIX партия конференциясининг бир йилдан сал кўпроқ муқаддам қабул қилган йўл-йўриқлари нақадар янгиланган руҳида бўлмасин, энди бундан ҳам илдамлаш кетиши, янги-янги ёндашувлар ва ечимларни излаш керак.

Қайта қуришнинг жўшқинлиги, рўй бераётган силжишларнинг тегайлиги мислига тусла бўлиб, иқтисодий оғда кизгин финр ва мулоҳазаларга сабаб бўлмоқда. Шундай бўлиши табиий, бундан бошқача ҳам бўлиши мумкин эмас. Мунозаралар чоғида жамиятга рўй бераётган жараёнларга турлича, бъэзан бир-бирининг эътибори баҳолаб берилмоқда, олимизда пайдо бўлган хилма-хил вазифаларни амалда

наётганлиги ҳақида бормоқда. Агар мана шунларнинг ҳаммаси жамлаб туриб баҳоладиган бўлса, мамлакат эндиликда саксонинчи йилларнинг бошларидагидан мутлақо бошқача бўлиб қолди.

Биз ўз олимизга қўйган кенг мисли мақсаддан — жамиятимизнинг сифат жиҳатдан янги ҳолатга эришиш, социализмнинг янги, инсоний ва халқий қиёфасига эришишдан ҳали олдига эканлигини эса бошқа гап. Бунинг учун қайта қуриш концепциясини чуқурлаштириш, уни ўзининг мавжуд негизига, партия билан халқнинг кейинги вақтда орттирган таърихига таяниб, амалда рўёғга чиқариш керак.

Утган даврда сиёсатимизнинг ҳамма соҳалари — иқтисодий, иجتимоий, маданий, миллий соҳаларда зўр бериб довий изланиш билан шуғулландик. Бироқ ҳақиқий турмуш, қайта қуриш жараёнида шундай бир суръат билан давом этмоқда, бъэзан биз унга етиб улгуролмаётимиз. Илгари тўғри бўлиб туюлган кўп нарсалар энди бизни қаноатлантирмапти. КПСС XXVII съездининг қарорлари ва ҳатто XIX партия конференциясининг бир йилдан сал кўпроқ муқаддам қабул қилган йўл-йўриқлари нақадар янгиланган руҳида бўлмасин, энди бундан ҳам илдамлаш кетиши, янги-янги ёндашувлар ва ечимларни излаш керак.

Қайта қуришнинг жўшқинлиги, рўй бераётган силжишларнинг тегайлиги мислига тусла бўлиб, иқтисодий оғда кизгин финр ва мулоҳазаларга сабаб бўлмоқда. Шундай бўлиши табиий, бундан бошқача ҳам бўлиши мумкин эмас. Мунозаралар чоғида жамиятга рўй бераётган жараёнларга турлича, бъэзан бир-бирининг эътибори баҳолаб берилмоқда, олимизда пайдо бўлган хилма-хил вазифаларни амалда

бу аҳволда ташлаб қўя олмаимиз, чунки чуқур иқтисодий ва иجتимоий жараёнлар авж олиб бораётган, иқтисодий тараққийнинг энг муҳим муаммолари теварағида гоийий-сийий кураш давом этаётган бир пайтда партиянинг сўзи, унинг позицияси, ташкилотчилиги ва мафкуравий иши бениҳоят катта аҳамиятга эгадир.

Партия қайси соҳаларда олдига бораётган-ю, қайси соҳаларда орқада қоляпти, — бу катта ва мураккаб масала. Бъэзиларга ўхшаб мен бу масалани жўнлаштириш керак эмасман. Бъэзи кишилар гўё шу йилларда содир бўлган инициатори ўзгартирилган партиянинг қилини, деган ҳасуротини ажулда келтиришга, уни консерватив куч деб тасвирлашга уринмоқдалар. Бъэзилар бизни ўз-ўзимизни танқид қилаётганлигини партиянинг сиёсий ва мафкуравий мавжделарини тошириб қўётганлигининг, ўз сиёсий ролин бажаришдан чекнаётганини нишонаси деб билимоқдалар.

Биз бу хусусда аниқ-равшан гап айтишимиз керак, деб ўйлайман. КПСС жамиятнинг инициатори қайта қуриш, демократиялаш ташаббуси билан майдонга чиқди, ушу йўлдан боришга қатъий аҳд қилди. Аниқ партиянинг ишчиларининг олдига, бутун халқимиз олдига маъсуллик унинг зиммасига ўзинга нисбатан алоҳида талабчан бўлиш, жамиятдаги пешқадамлик ролин ўйнаш ҳуқуқини иш билан исботлаш мажбуриятини юкляпти.

Қайта қуриш давомида КПСС раҳбарлигида ишлаб чиқилган ва бутун жамиятни ҳараматга келтирган янги-янги қарорларнинг қайта қуриш, демократиялаш ташаббуси билан майдонга чиқди, ушу йўлдан боришга қатъий аҳд қилди. Аниқ партиянинг ишчиларининг олдига, бутун халқимиз олдига маъсуллик унинг зиммасига ўзинга нисбатан алоҳида талабчан бўлиш, жамиятдаги пешқадамлик ролин ўйнаш ҳуқуқини иш билан исботлаш мажбуриятини юкляпти.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ БОШҚАРУВ ОРГАНЛАРИ СИСТЕМАСИДАГИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада агросаноат комплексини бошқаришни тақомиллаштириш мақсадларида қарор қабул қилди: 1. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг

Бекор қилиб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик республика давлат-кооператив комитети ташкил этилсин. 2. Ўзбекистон ССР иттифоқ-республика Мелиорация ва сув хўжалиги давлат комитетини ўрнига Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги республика министрлиги ва Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши рес-

публика давлат комитети ташкил этилсин. 1978 йил 21 декабрдаги «Ўзбекистон ССР Министрлар Совети тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонуни (Ўзбекистон ССР Олий Совети ведемостлари, 1978 йил, 35-сон, 527-модда)га қуйидаги ўзгариш ва қўшимчалар киритилсин: 26-модда «Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги» сўзлари билан ўзгариш киритилсин; 27-моддадан «Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги давлат комитети» сўзлари олиб ташлансин; 28-моддага «Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети» ва «Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети» сўзлари қўшимча қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми А. РОМАНОВСКИЙ, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Л. БЕҚУЛБЕКОВА, 1989 йил 19 сентябрь, Тошкент шаҳри.

ХАЛҚАРО СИМПОЗИУМ

Самарқандда Осиё мамлакатларида қутуриш муаммоларига доир халқаро симпозиум ўз ишнин бошлади. Соғлиқни сақлаш жаҳон ташкилоти, Бутуниттифоқ экспериментал ветеринария илмий тадиқот институти ва Марсель Мерье (Франция) фонди симпозиум ташаббускорлари бўлиди.

(ЎТАГ)

ПАРТИЯНИНГ ҲОЗИРГИ ШАРОИТДАГИ МИЛЛИЙ СЎБЕСАТИ ТЎҒРИСИДА

(Давом. Боши кичикчи безда).

ғини, улар талон-тороқ этилаётганини кўрсатувчи жуда кўп фактлар. Ноқоратфуруқ зонадаги, бир қанча бошқа регионларда азаллий рус об-ластларидан одамларнинг кўчиб кетганини ана шундан далолат беришди. Кузбасда, Уралда, Волгада, Байкалда, шимолий регионларда ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш ва ривожлантиришда жиддий ҳаётлар оқибатидан кескин эволюция вазири вужудга келди. Ҳўшнинг ўлкалар, об-ластлар, автоном тузилмаларнинг социал ривожланишида орқада қолганини аққон кўзга ташланди. Рус халқининг ва республикадаги бошқа халқларнинг тарихи ва маданияти билан ҳам-барчас боғлиқ бўлган беҳаё осори атиқаларини сақлаб қолиш ва тиклаш тўғрисида ҳақли равишда ташвиш билдирилмоқда. Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқдаги ҳам сонли халқларнинг аҳоли Россиянинг ва бутун мамлакатнинг жамоатчилигини жиддий ташвишга солмоқда.

Ана шу барча муаммоларни ҳал этиш учун ва олин-ни кўзаловчи чора-тадбирларни, жумладан ташкилий ва сиёсий туслани чора-тадбирларни амалга оширишни талаб қилмоқда. Жуда кўп тақлифлар ҳисобга олиниб, платформамда Россия Федерациясининг давлат тузил-лигини, унинг Иттифоқдаги тутиши, ўзини тақомиллашти-риши йўллари белгилашмоқда. Бу тақлифлар РСФСРнинг ўзидан ҳам, умуман Иттифоқдан ҳам кенг мухо-кама қилиниши ва маъқуллан-ди. Бунини биз мамун этиш билан қайд этишимиз. Марказий Комитет Пленуми бу тақлифларни қўллаб-қувватлай-ди, деб ўйлайман. Республи-када партия тузилмаларини шакллантиришга келганда эса, бу масалаларни ишлаб чиқишни ҳозирроқ бошлаб юборишимиз мумкин бўлур эди.

Платформа, унинг келгуси-да регионлар бўйича бош-қарувга ўтиш тўғрисида гап борадиган қисми хусуси-даги фикрларда бу нарса регионлар ўртасидаги алоқа-ларнинг сусайиб кетишига олиб бориши мумкин, деб ташвиш билдирилган. Бун-дай ташвиш асосан эканли-гини айтишим керак. Ак-сида, территориянинг бош-қарувида иқтисодий бошқари-лиш тақомиллаштириш жойларда иқтисодий, эко-логик ва бошқа вазифаларни ахшироқ ҳал қилишга ёрдам беришга қўлай, Россия-нинг ҳамма қисми ўртасида меҳнатни кооперациялашти-риш ривожлантиришга, РСФСР-даги барча халқларнинг манфаатини қўллаб, уни ахшироқ иқтисодий ва сиёсий организм сифатида жўқини ривожлантиришга қўмақ-қилади.

Совет федерациясининг қай-та тузиш доирасида совет автономиясига янги мақом бериш катта аҳамиятга э-ришмоқ бўлади. Платформа-нинг давлат, ҳўшнинг ва маданий қурилишининг бар-ча соҳаларида автоном рес-публикалар ҳўқуқларини кенгайтиришга, уларнинг иқтисодий мустақиллигини мустақамлашга тааллуқли тақлифларнинг моҳияти ана шундайдир. Автоном об-ластлар ва округларнинг ҳўқуқларини кенгайтириш, элалар тўп яшайдиган жой-ларда миллий районлар, шун-ингдек ўз территориялар автономияси бўлмаган сон жиҳатидан катта миллатлар-га мансуб граждандарнинг умумийтироқ кенгайтириш тузиш иқтисодий ҳам ана шу мақсадни қўзда ту-тади.

Ўзбекистоннинг бу турини иқтисодий билан амалла-тириш тўғрисида тақлифлар кинрилганда, баъзан автоном республикаларнинг иттифоқдош республикаларга айланган эътибор берган бўлганга керак.

Ўртоқлар, шунини рўй-рост айтиш керакки, реалист сиф-атида биз яшайтган ҳозирги вазиетни ҳисобга оладиган бўлсак, энг муҳими — ана шундай шаклда ўз тақдирини белгилаб олган халқлар-нинг ҳўқуқлари анча кенгай-тирилиши ва амалда ишон-чилик таъминлигини керак.

Яна бир принципиал мас-салага тўхталиб ўтаман. Платформа хусусида билди-рилган фикрларда терри-ториал ўзгаришлар, миллий-давлат ва маъмурий тузил-малар чегараларини қайта белгилаш тўғрисидаги тақ-лифлар ҳам бор. Бу тақ-лифлар турли даражадаги асосий бўлиб қолган. Пленумда бу хусусида қатъий ва равшан позицияни белгилаб олмақ керак. Биз шунга асосланганимиз, ҳозирги мил-лий-территориал бўлишни барча миллатларга мансуб ишлар мамлакатимизнинг истаган жойида нормал ашай олишлари учун гов эмас. Биринчи навбатда кўч-ғайратларни тегишли шар-оитлар яратишга қаратмоқ керак. Ҳозир мамлакат маъ-мурий-территориал картаси-ни ўзгариштириш йўлига ўтиш шунис ҳам жўн бўлмаган вазиетни фақат чигаллашти-риган, қайта қурилишни барча совет кишилари, бар-ча халқлар турмушини ах-шиллашга қаратилган реал мақсадларга эриштишни амал-да ноаниқ муддатга кечки-тириб юборган бўлур эди.

Бизнинг янги миллий сў-батимиз ҳар халқнинг ўзига хос манфаатларини қўқийриш ва шу билан бир

вақтда граждандарнинг қай-си миллатга мансублигидан қатъий назар, уларнинг ҳў-қуқлари нафолатларини муста-қамлаш учун кенг имко-нитларни таъминлаши ке-рак. Платформамда ана шу мақсадга эришишга қаратил-ган бир қанча тадбирлар айтилган. Шунини илова қи-ламани, бу тадбирлар биз халқро майдонда зимманиз-га олган мажбуриятларга тўла-тўқис мос келади. Улар-ни амалга оширар эканмиз, айни пайтда СССРда ҳўқу-қий социалистик давлатни барло этишининг муҳим ва-зифаларини ҳал қиламиз.

Шунини қўзда тутиш ло-зимки, иқтисодий, иқтисмо-лий нўфус жараёнлари нати-жасида, миллатларро кўчи-киш натижасида бизда 60 миллиондан кўпроқ одам ўз-миллий республикалари че-гараларидан ташқарида яшайди. Ана шу ҳамграж-данларимизнинг қўнуғини маънаватлари ва ҳўқуқларини ҳисобга оламиш тўғриси, ҳеч қандай муаммони ҳал қилиб бўлмайди, албатта. Бунда ҳеч қандай камситишга йўл қўйиб бўлмайди.

Ишон эки граждандар, шахс ҳўқуқлари ва эркинликларини ҳўшнинг қайси замонвий цивилизацияни ривожланти-ришини муҳим шароитлар-нинг биридир. Яқинда Хельсинки битими қатъийла-риш билган давлатлар уни-каларининг Венада бўлиб ўтган учрашувида СССР уч-рашувининг ақилловчи ҳўж-жати остига имзо чекди. Мен бунини хусусан шунинг учун ҳам эслашимиз, феде-ратив давлат реал амал қи-ладиган шароитда граждандар-нинг ҳўқуқларини тўғриси-даги қўнуғларини янгилаш вазифаси кўп жиҳатли вази-фатга айланади. Гап фақат Иттифоқ қўнуғлари ҳақида бораётгани йўқ. Республика-лар ҳам Совет Иттифоқи но-мидан, деманки, СССРга кирадиган барча республика-лар номидан имзоланган бар-ча халқро ҳўқуқий факт-ларга риоя қилишлари шарт.

Ҳамма ерда СССР граждандарнинг ҳўқуқларини ҳўшнинг қайси замонвий цивилизацияни ривожланти-риши керак. Бу тўғрисида гап шунинг учун ҳам муҳим, қайси миллатга ман-сублигига қараб одамларни камситиш ҳўқуқлари қўйламоқ-да. Қайта қуриш душман-лари, жамиятга қарши қимса-лар ва гуруҳларнинг «миллатчилик соққисини» олиб қаллоблик қилишлари-га, одамларнинг неча ўзи йиллардан буюн тўлалиб келадиган норозилигини мил-латларро муносабатлар со-ҳасига тўнашга уриниш-ларга биз тез-тез дуч келиб туришимиз. Миллатчилик ва шовинизмнинг, иста л г а н халққа нисбатан душманлик-ни авж олдиришини ҳар қандай кўринишлари бизга ётди.

Биз жамиятнинг демократик ривожлантириш йўлига ў-тишда ва қатъий билан шу йўлда бораверамиз. Аммо Конституция доирасида бў-ладиган тич ваъодилар ва митингларни миллатлар-ро тўғнашувларга гиж-гиж-лаётган, бошқа миллатларга мансуб кишиларга аъронов-лик қилиб, уларни қўриқта-риш экстремистларнинг йи-ғиларида фарқ қилиш керак. Ана шундай тоифа-даги кишилар ва гуруҳлар-га нисбатан бошлангич қи-лиш, яллисига гуноҳидан ўтти ҳалокати, баъзан эса жиноятқоронадир. Закавказье, Фарғона об-ласти, Ян-ги Узендаги воқеалар, ча-маси, бу хусусида ҳеч қанда шўбха қолдирмайди.

Совет қўнуғларида мил-лий адоватни авж олдирган-лик учун жазолаш қўзда ту-тилган ва ҳўқуқни муҳофа-за қилиш органлари бу қўну-ғларга, албатта, риоя этили-шини таъминлашлари керак. Судлар механизмидида кам-чиликлар сабабли миллий за-минда содир этилаётган қў-ғина жиноятлар аслида жа-созис қолдирилаётгани билан бундан буюн муроса қилиб бўлмайди. Қандай шароит-ларда миллатчилик, шовиниз-тик ташкилотлар ва бошқа экстремист ташкилотлар та-қимда қўйилиши ва тарки-тиб юборилиши мумкинлиги ва лозимлигини судда ҳал этиш қўнуғида аниқ-равшан ва кескин баён этилишини ке-рак бўлган вақт этиди.

(Қарасалар). Анқироқ ай-моқчимиз биз барча муам-моларни сиёсий методлар бил-ан ҳал этиш йўлидан бора-верамиз, аммо вазиетнинг мушкуллигини таъқозо этса, одамларнинг хавфсизлиги ва ҳаёти учун ҳафс-хатар пайдо бўлса, совет қўнуғла-рининг бутун қучидан фой-даланиб қатъий ҳаракат қи-лаверамиз. (Қарасалар).

Шу муносабат билан То-ғли Қўрабег автоном об-ласти хусусида Ҳозир Арманистон ва Озарбайжонда содир бўл-ган вазиет тўғрисида алоҳи-да тўхталомқчиман. Бу ерда рўй берган жоғоро ачадан бери давом этишда ва жуда ўткир тусларидир. Аввалбо-шқиб биз бу жоғорани сиё-сий воситалар билан ҳал этишга ҳаракат қилганимиз-ни, аввало, автоном об-ластини, иккала республика аҳоли-сини нормал турмуши ва меҳнатини мураккаблашти-ришга йўл қўймаганига ин-тиганимизни ўртоқлар би-лишди.

КПСС Марказий Комитети-да Арманистон ва Озарбай-жон раҳбарлари, республика-лар Олий Советларининг ве-зирлари, меҳнатқў-қу-риниш вазиетлари билан бир-ликте тўхташувлар бўлди. СССР Министрлар Совети об-ластдаги иқтисомий му-аммоларни ҳал этишга қара-

тидиган кенг қўламли қарор қабул қилди. Кейинчалик Тоғли Қўрабег автоном об-ластини алоҳида бошқариш комитети тўзилиди. У ерға не-ча мартабало обрўли комис-сиялар, шу жумладан халқ депутатлари сўзединиш ко-миссиялари жўнатилди.

Афсуски, барча бу тадбир-лар кўнгалдиғи натижаларини бермади. Миллий ниқош шу даражада авж олдики, бу аҳволда кетадиган бўлса, ол-диндан айтиб бўлмайдиган оқибатлар рўй бериши мум-кин. Неча ўн минглаб одам-лар ўз юртини тарк этиди, транспорт иши ноздан чиғди, кетма-кет иш ташлашлар бўлмоқда, бевосита тўғна-шулар содир бўлган — бу-гунги вақтда ана шундай. Рўй-рост айтилган бўлсам, биз қатъий чоралар қўриш зарурати арафасидамыз, бе-решликка айниқса кўп тўқи-лишга йўл кўя олмаймиз. Биз одамлар турмушини учун нормал шароит яратиш, ке-лajakка ишонч билан қараш шунинг учун барча ишларни қили-шимиз шарт.

Ўйлайманки, биз Пленум номидан Арманистон, Озар-байжон раҳбарларига, меҳ-натқўларига мурожаат қи-либ, тўхташ, шунини тўшун-иб олиниги, жоғоранин янада авж олиши икки халқ учун ҳалокатли оқибатларга олиб келиши мумкин, деб давлат этишимиз керак. Ахир бу халқлар аспрлар давомида ё-ма-ён яшашган эди ва бун-дан буюн ҳам ёма-ён яшаш-лари керак. (Қарасалар).

Ўртоқлар! Федерацияни тубдан ўзгариштириш таъ-минлаш иқтисодий муноса-батлари ва халқ ҳўшчили-гини бошқаришни тақомилла-штириш билан ҳамбарчас бо-ғлангандир. Бу муаммолар платформамда етарлиқа тўла ақс этган. Уни мухокама қи-лиш ақилларини олдиндан ҳал этилиш, шу хусусида бир неча мулоҳазани айтиб ў-моқчи эдим.

Авалло, ҳозирги қийинчи-ликлар таъйини билан кел-ajakка мўлкалланган при-нципал иқтисодий ечимларни ишлаб чиқишга сира-сира ақилмаслигимиз керак. Бу ечимларда ҳам меҳнат тақ-симоти асосида, ҳам иқтисо-дий мустақиллик зарурати-га иқтисодий муносабатлар келтириш керак. Ахир бу халқлар аспрлар давомида ё-ма-ён яшашган эди ва бун-дан буюн ҳам ёма-ён яшаш-лари керак. (Қарасалар).

Ҳозирги шароитда автар-килга мойиллик, иши бери-қадар дуруст кетаётган рес-публикаларнинг яқинлаши-ва, бошқалардан ажралиб олишга уринишлари янхоқ-да хавфли бўлур эди. Бу ана шу йўлга ўтиб оладиганлар учун ниқоятда гоёт салбий оқибатларни келтириб чи-қариши мумкин.

Биз Марказий Комитет Пленумида, Совет Иттифо-қидаги барча халқлар кўзи-ўғида яна бир нарса шу ҳақда айтишимиз керак, то-ки бу халқлар сафсатабоз-ларнинг сўзларига ҳўшма-сини, бу сафсатабозлар ўз иш-орларини амалга ошириш ни-мага олиб келишини яшириб, маъкур ишларини мустақил-лик ақрилади қилиш ва шун-дан ўқнаш «тасиқ» таомлар билан» ниқоламоқдалар. Бу халқ тақдирини билан масъу-лиятчиларга ўйнашдир. Ҳўш, барча иқтисодий, сиё-сий, иқтисомий, маънавий, инсоний, оилавий ришталар билан ҳамбарчас боғланган кетган жамиятимизни бўлиб ташлашга, айириб юборишга ҳалди сиғидиган ким экан, ўшай Фақат набрангозларига на бунга давлат этишлари мумкин. (Қарасалар). Бутун илмий-техникавий, иқтисо-дий ва иқтисомий тараққий-нинг негизи меҳнатни оқило-на тақсимлаш, интеграция, бутун жамият ортирган по-тенциалдан фойдаланишдир. Бизнинг тақрибамиз ҳам, бутун жаҳон тақрибамиз ҳам шундан далолат бериб ту-рибди.

Бизнинг шароитимизда барча республикалар ва ре-гионларини самарали ривож-лантириш учун уларни умум-ийтироқ меҳнат тақсимоти-га асосланган раёонлардан самарали фойдаланиб, қолоқ раёонларнинг ҳаётий муаммо-ларини ҳал этиш учун аниқ мақсадни қўлаб йўл тутиш-га имконият яратилган бўлур эди. Назаримда, ҳўкуматга ҳозирнинг ўзидаёқ ана шун-дай топириқ бериш керак, чунки бу ишни амалга оши-риш республикаларга иқтисо-дий мустақиллик бериш бил-ан ҳамбарчас боғлангандир.

Миллатларро муноса-батларини иқтисодий муноса-батлари хусусида мунозаралар чоғида даярлик ҳақиқия мулк масалаларини ниқат маркази-да бўлиши.

Социалистик мулкчиликни тақомиллаштириш — қайта қурилиш асосий масаласи-дир. Рўй-рост айтилган бўл-дики, бу соҳада этилган ў-згаришларни амалга оши-рар, биз меҳнатқўларини ишлаб чиқариш воситалари-дан бегонасирашнинг барта-раф этила олмаймиз, ҳалол ва жон қўйириб меҳнат қилиш-дан манфаатдорлиқни тўла тиклай олмаймиз, ҳўшлик ташаббуслари ва омилирлик-ни рағбатлантира олмаймиз. Бу масаланин ҳал этилма-ганлиғи ҳозир амалий иш-ларга, жумладан ҳўкимият-нинг иттифоқ органлари, рес-публика ва маҳаллий орган-ларини вазиерларини оқилона белгилаб қўйиш вазиерлари-га таъсир этмоқда.

Биз ҳали бу муаммони кенг доирада мухокама қи-лишимиз керак. Ҳозир эса мен яна бери гапни айтмоқчи эдим. Регионларда ҳўшлик ҳисоб иқтисодий мустақил-ликка ўтилиши муносабат-ликим мамлакатда яратилган

аид бўлиб, «етабрга айёр-лик» қайғитини уйғотди. Платформамда белгилашган тадбирларнинг амалга оши-рилиши ҳўшлик фаолиятин-нинг натижаларидан ман-фаатдорлиқни барбод этиди-ди шунга ўқнаш нономрал ҳўқисаларини бартараф этиш-га имкон беради. Биз Бело-русия, Литва, Латвия ва Эстониянинг тегишли ташаб-бусларини қўллаб-қувват-лаб, ана шу йўлга ўтидик. Бошқа республикалар ва ре-гионларда ҳам шунга ўқнаш тақлифлар тайёрланмоқда. Бундай ёндашув барчага омилкорлик намоён этишга имкон беради, иқтисодий са-марадорлиқнинг ўсишини рағбатлантиради. Ҳўкимият-нинг республика органлари ва маҳаллий органлари ик-тиёрига тўғнашдиган маъна-лар кўпайди ва бу маъна-лардан иқтисомий муаммо-ларини ҳал этишда фойдала-ниш мумкин бўлади. Респу-блика, регионнинг иқтисодий аҳолини ҳўшлик фаолият-ни натижаларига боғлиқ қилиб қўйилади.

Иқтисодий мустақиллик принципининг катта аҳамия-тини таъкидлар эканмиз, бу-ни корхоналарнинг тўла ҳў-шаллик ҳисобига ўтиши билан ўзим боғлаб қўриб чиқиш лозим бўлади. Бунини, ўртоқ-лар, биз ҳаммамиз тўшунуб олишимиз жуда муҳимдир, чунки бу борада ҳали кўпга на англашилмоқчиликлар бор. Шунини рўй-рост айтиш керакки, ана шу туб масала-ни ҳал қилмасдан туриб чи-қимам мустақилликни таъмин-лаб бўлмайди. Бунинг устига марказ ўз ҳўқимини бир дара-жада қийинчи бир даражада ўқнашга йўл қўйиб бўл-майди. Бу ҳолда биз тақо-миллаштиришни истаётган ва ҳўшлик ҳисобидидаги кор-хоналар асосий ҳаракатга келтириш куч бўлган умум-ийтироқ бозори регион де-ворлари билан ажратиб қў-йилган бўлур эди.

Наҳотки, шу биз интила-диш марра бўлса? Агар шундай бўлса, вужудга кел-ётган масалаларни эндилик-да бир марказда эмас, балки ўз беш марказ, балки юзлаб марказларда ҳал этишга тў-ғри келган бўлур эди.

Яқинда биз Болтйбўйидан келган ўртоқлар билан уч-рашганимизда, РАФ нима эканлиғи ҳақида гапладик. Бу яхши корхона, у ерда за-рур машина ясалмоқда. Бу машина чет элга ҳам соти-ляпти, бу корхонага эса мам-лакатдаги неча юзлаб завод-лардан деталлар келиб ту-рибди. Агар РАФда техника даражасини кўтариш учун бир-ор бир нарса тақомил-лаштирилмоқчи бўлса, демек, барчани бунга жалб этиш керак.

Шунинг учун ҳам корхо-наларда ҳўшлик ҳисоби — иқтисодий мустақилликнинг марказий масаласидир, бун-дан республика ҳам, корхо-налардан нормативларга кўра ажратмалар оладиган маҳал-лий Советлар ҳам наф қў-рибди. Бошқача қилиб айтганда, бизда экономикани узоқни ҳўлаб маҳаллийлаштириш ҳаётий муҳим масалалар.

Асосий марказларни, ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантириш, фундамен-тал илмий тадқиқотларни ташкил этиш, мамлакатнинг ишончли муҳофа қўйили-шини таъминлаш, йирик эко-логик муаммоларни ҳал этиш, табиий офатларнинг оқибат-ларини тўғатиш билан, мам-лакатнинг халқро эканоми-ка ва сибесата бўлиқ бўлган умумдавлат программалари-ни амалга ошириш ҳам шу қадар ҳаётий муҳим эҳтйеж-дир.

«Тенглаштириш» сибесати-нинг салмоқини натижаларига қарамай, бу ишда ҳали жид-дий муаммолар бор. Бир ма-малда шунга қўйиш керакки, бизнинг ўртага қўймоқчи эдим: регионларда ҳўшлик ҳисобига ўтиш чоғида биз шундай иқтисодий омиллар ва рағбатлар системасини ишлаб чиқсак бўлсамкиан, бунинг натижасида давлат бюджетининг маблағларидан самарали фойдаланиб, қолоқ раёонларнинг ҳаётий муаммо-ларини ҳал этиш учун аниқ мақсадни қўлаб йўл тутиш-га имконият яратилган бўлур эди. Назаримда, ҳўкуматга ҳозирнинг ўзидаёқ ана шун-дай топириқ бериш керак, чунки бу ишни амалга оши-риш республикаларга иқтисо-дий мустақиллик бериш бил-ан ҳамбарчас боғлангандир.

Миллатларро муноса-батларини иқтисодий муноса-батлари хусусида мунозаралар чоғида даярлик ҳақиқия мулк масалаларини ниқат маркази-да бўлиши.

Социалистик мулкчиликни тақомиллаштириш — қайта қурилиш асосий масаласи-дир. Рўй-рост айтилган бўл-дики, бу соҳада этилган ў-згаришларни амалга оши-рар, биз меҳнатқўларини ишлаб чиқариш воситалари-дан бегонасирашнинг барта-раф этила олмаймиз, ҳалол ва жон қўйириб меҳнат қилиш-дан манфаатдорлиқни тўла тиклай олмаймиз, ҳўшлик ташаббуслари ва омилирлик-ни рағбатлантира олмаймиз. Бу масаланин ҳал этилма-ганлиғи ҳозир амалий иш-ларга, жумладан ҳўкимият-нинг иттифоқ органлари, рес-публика ва маҳаллий орган-ларини вазиерларини оқилона белгилаб қўйиш вазиерлари-га таъсир этмоқда.

Биз ҳали бу муаммони кенг доирада мухокама қи-лишимиз керак. Ҳозир эса мен яна бери гапни айтмоқчи эдим. Регионларда ҳўшлик ҳисоб иқтисодий мустақил-ликка ўтилиши муносабат-ликим мамлакатда яратилган

халқ ҳўшчилиги потенциалли-дан оқилона, энг кўп сама-ра олиб фойдаланиш тўғри-сидаги масала катта аҳамият касоб этмоқда. Жамиятда ҳў-зир кенг қўлама бўлаётган мунозараларда баъзан шун-дай тақлифлар ҳам айтил-моқдани, агар бу тақлифлар ай-ланадиган бўлса, бу бир қи-йинчиликдан бошқа қийинчи-ликка олиб келиш бўлур эди.

Дарҳақиқат, биз ҳаддан зиёд марказлаштиришдан, идораларнинг республикалар, регионларга нисбатан бебош-лиғидан холи бўлишини иста-ймиз, уларнинг ҳўшликни мустақиллигини таъминлай-диган, самарали ишлашга ҳа-лал бераётган занжирларни улоқитириб ташлашга ёрдам берадиган ечимларни топи-шга ҳаракат қилмоқчимиз. Бу-ларнинг ҳаммаси тўғри, бу-ларнинг марказий министрликлар ва идораларнинг зўғум ўқна-шидан аниқ жанобдир, бу зўғумдан барча республика-лар ва регионлар ҳозир ҳам азият чекишмоқда. Ҳўшликни юриштиришнинг маъмурий буй-руқбўлиқ системаси ҳудди ана шу зўғумга асосланган эди. Энди ҳаммамизга равшан-ки, бу система яроқсиз бўлиб қолди.

Аммо шунини ҳам назарда тутиш жоғки, иқтисодий турмушининг янги шакллари-га ўтиш амалга оширилаётган-да ягона давлат сифати-да Совет Федерацияси тарақ-қийнинг илгарини босқич-ларидан буюбд этилган барча ижобий тақрибдан тўла фойдаланиш лозим бўлади. Мамлакатимизда бир-бири билан комплекс боғлиқ бўлган энергетика базиси ва энерге-тика таъминоти системаси таркиб топибди. Бу — эконо-микамизнинг пойдеворидир, ишлаб чиқариш коллективлари, самаллироқ ишлашти-риш, барча республикаларда-ги маийий масалаларни ҳал этишининг негизидир. Умумий-тироқ ва регионлардаги ва-зиерларни ҳисобга олиб, ҳуд-ди ана шундай ёндашувлар-да транспорт ва алоқа сис-темаси, ишлаб чиқариш иш-инфраструктурасининг бошқа шу каби муҳим жиҳатлари ривожланиши.

Ҳўш, ўртоқлар, биз булар-нинг ҳаммасини энди булар-ни ташлашимиз керакми? Бу Москва билан Петербург ў-ртасида подшо курган темир-йўли буюб ташлаш керак, деган «инчилобий» широн эслатади.

Тақлиф этилаётган кон-цепцияларни жуда пухта тақ-либ қилиш ва аввало, улар-ни амалга оширишнинг эҳти-моқ тутилган оқибатларини фараз қилиш керак. Биз қайта қурилиш, Федера-цияни ривожлантиришнинг уни янги мазмун билан тўл-диришини мақсадлари ва вазиерларига мос келадиган янги иқтисодий сибесатни ишла-б чиқар эканмиз, ҳис-туғ-гуларга, нафсониятга ва маъ-мурий схемаларга асосланмай, пухта ўйлаб иш тутишимиз лозим. Халқларнинг ҳаётий манфаатларига дахлдор бўл-ган ана шу жуда муҳим иш-да чалқашликка, шовиниз-мошарлик билан қарор қа-бул қилишга мутлақо йўл қў-йиб бўлмайди, мен шундай фикрдаман. Чалқашликка, шовинизмошарликка йўл қў-йиш ўнглаб бўлмайдиган оқибатларни келтириб чи-қариши мумкин. Ҳар ҳолда одамлар шовинизмошарлик турган пайтда ва маъмуль оқимлар ташкил этган «қар-сақобозлик» остида қарор қа-бул қилиш мумкин эмас.

Агар биз ўтмишдаги нуқ-сонлар ва камчиликларини на-за қўриб, ўн йилликлар давомида вужудга келган реалликларни кўра олмасак, жиддий сибесат тўғрисида умуман гапириб мумкинми, ахир. Бўлаверди, деб оғзи-га келганини қайтармай вай-сабверадиган кафедра эмас-ку, бу. Бу гапларимни олим-ларга салбий муносабат, ишончсизликнинг қандайдир ифодаси деб тушунмаслиғи-ғизини истаيمان. Мутлақо ишончсизлик эмас. Фан бўл-маса, ў масъуляти ҳисса қўлмаси, биз ҳеч нарса қи-ла олмаймиз ва ҳеч нарсани тушуна олмаймиз. Аммо мен беҳаёро одамлар бир жо-ида депсиниб, ўзларининг сибес-ата концепцияларини бизга тиқитишларини истамай-ман. (Қарасалар).

Бошқача айтганда, биз-нинг барча ёндашувларимиз ва қарорларимизда юксак даражада билимдонлик ва юксак даражада маъсуляти мавжуд бўлиши лозим. Биз мамлакатда иқтисодий муно-сабатларни қайта қуриш натижасида вазиет тубдан ўзгариб қолганини ҳам ҳис-соби олишимиз лозим, ал-батта. Ҳозирги вақтда Олий Совет мухокамасига биринчи навбатда мулк тўғрисидаги, ер ҳақидаги, ижара ва ижара муносабатлари, республика-ларнинг иқтисодий муста-қиллиги, маҳаллий ҳўшлик ва ўзини ўзи бошқариш, ягона солиқ системаси тўғ-рисидаги қўнуғлар киритил-моқда. Улар биргаликда иш-лаб чиқариш муносабатлари тубдан ўзгаришини билди-ради. Ўртоқлар, айтишим мумкинки, гап инчилобимиз-нинг янги босқичи ҳақида борамоқда. Бундай шароитда миллий масалани мамлакат олиб қўриб беришга қў-руқ иқтисомий-иқтисодий на-ривлардан ажратган ҳолда қўриб чиқиш мумкин эмас. Биз тўғри йўлдан борамоқ-чимиз, инчилобни, қайта қи-лиш сибесатининг асосий ту-риликларини қатъий тўриб қилишимиз лозим. Гўё биз мамлакатда вужудга кел-аётган муаммоларни иқти-содийни капитализм йўлига

солмай туриб ҳал қила ол-маймиз, деган фикрни ти-қитиришмоқчи бўлмоқчиман. Иккинчи томондан эса, мен бунини ўнг томондан, деган бў-лур эдим, бутун қайта бў-лиш сибесатини гўё Ҳарб биз-га тиқитириб қабул қил-дирган тадбир, деб кўрса-тишим истамоқдалар. Ҳам-маси бўлмаган гаплар. Кей-инчалик, асабийлашмайлик, балки қайта қурилиш асо-сий йўналишини ривожлан-тирайлик — социализмнинг, демократиянинг имкониятлар-ини, федерациянинг имко-нитларини юзага чиқарай-лик, жамиятимизнинг маъ-навий, интеллектул имко-нитларини рўбга чиқариб, социализмга янги кўч бағиш-лалик. Гап мана шу ҳақда борамоқда. (Қарасалар).

Шундай қилиб, сибесий омиллар каби иқтисодий омиллар ҳам, бир томондан, республикалар ва регионлар-нинг иқтисодий мустақилли-гини мумкин қадар мустақ-амлаш негиз

Пойтахт театрларида

ЯҚИНДА ҲАМЗА НОМЛИ ўзбек давлат академик драма театри ўзининг навбатдаги мавсумини бошлади. Шу кунларда иккунлик коллектив ўз муҳлисига турли мавзулардаги сахна асарларини ташкил этиш билан бир қаторда атоқли шоир ва драматург Мақсуд Шайх-зоданинг «Мирзо Улуғбек» пьесасини қайта сахналаштиришда, Мақсуднинг парадокс фойна постановкасига театрнинг таниқли актёри, Ўзбекистон ССР халқ артисти Турғун Азиев режиссёрлик қилапти. Унга Тошкент Давлат театр ва рассомлик санъати институтининг катта ўқитувчиси М. Абдуллаева ёрдамлашмоқда. Саҳна безакларини эса театрнинг бош рассом, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби У. Сайдалиев ишлагани.

Театрга кириб борганимда бир гуруҳ санъаткорлар «Мирзо Улуғбек» асарининг репетицияси билан банд эдилар. Зал қоп-қоронғу. Қанчаллик тикилиб қараманг, ҳеч нарса ни кўра бўлмади. Кейин билсам Ўзбекистон ССР халқ артисти Е. Аҳмедов ва СССР халқ артисти З. Мухаммаджонов Темуранг аравчи ролини иккунга ўтиришган экан. Ҳозирча томошабинлар — уларнинг ҳамкасблари. Биз кўпича тейёр сахна асарини ҳузур қилиб томоша қиламиз, аммо унинг не-не ижод машаққатлари билан юзага келганлиги ҳақида ҳеч нарса билмаймиз. Ҳаттоки «Артстаде ташвиш ниима қилсин, радио, телевизор ёки сахнага чиқиб ашуласини айтса, ролини иккунга эста бўлади. Шунинг учун ҳам артист халқ қаримайди» қабилда фикр юртимиз. Аслида бу кесбининг машаққати биз ўйла-

— Турғун Турсунович, театр санъати муҳлислари Сизни кўпгина роллар иккунчи си- фатида яхши билмишдик. Ўз- данга режиссёрликка қўл урганингни эса уларни таъхи- рлаб қолди...

«УЛУҒБЕК»НИНГ ИККИНЧИ УМРИ

ганчалик осон эмас. Репети- цияда қатнашар эканман, ма- на шулар ҳақида ўйладим. Чиндан ҳам санъаткорлар ҳар бир сахна иккунча мартадан (ахтироқ, кўпроқдир) қайтари- шавтганининг гувоҳи бўдим. Орадаги беш-ўн минутлик на- фас ростлаш чоғида эса Т. Азиев ҳар бир актёрнинг ютуқ ва камчиликларини дўста- на аҳдида тушутириб, улар- га ижодий йўналиш бермоқда. Унинг «Ҳамза» кўшигини сал тезроқ айт, Салоҳиддинжон, шох — Улуғбек ҳузурга ки- риб келишдан аввал оғзинга нафасингни ростлаб олмиши- нга керак, Мухаммаджон, сиз- нинг Саккокийнинг бекамук- кўст, бераҳ хатти-ҳаракатлари- ни ҳойда — деб айтатган сўзлари, кўрсататган йўл-йў- рликлари актёрлар иккунча си- гиниб, улар талқинидаги та- ризлар муваффақиятини та- минлашга хизмат қилади. Ҳозирда фойдаланиб, Т. Азиевга бир неча саволлар билан мурожаат этдим.

тиб ўтишим керакки, устозим Тошхўжа Ҳужаев ҳамша- классик асарларни сахналашти- радди. Мен ҳам ана шу йўл- дан бориб ишларни классик драматургия тажрибалари асо- сида тарбиялашга ҳаракат қи- ламан. Қўриб турибсанки, ре- жиссёрлик фаолиятим ҳам ак- тёрликдан қолганидир. — «Мирзо Улуғбек» фойна- сини қайтадан сахналаштириш ҳақидаги тўсатдан келиб қолдим, ёки... — Утган йили ижодий кол- лективимиз Хоразмга га- строльга борди. Театрнинг бош режиссёри Л. Файзев билан сўхбатлашиб ўтириб, хо- нинг билармиш халқимиз тарихини яхши билмишдик, шунинг учун келинг, «Ҳолис- ҳон», «Майсарнинг иши», «Мирзо Улуғбек»ни сахналаш- тирайлик. Ҳеч бўлмаганда шу йўл билан ўзбек халқи қадим- дан бой маданиятга эга экан- лигидан биз авлодига хабар- дор қиламиз, ўзининг кимлигини аниқлашга ва

томошабинни ҳам шунга ун- дайлаш деган гапни айтдим. Латиф ака бунга бажонудил рози бўлдилар. Шу орада М. Шайхзоданинг 80 йиллик юбил- лейи нишонланадиган бўлиб қолди. Ўзбекистон ССР халқ шонри қилиб, «Турғунжон», юбилей тантанасида Ўзбеки- стонда иккунга эста бўлиб бер- димиз. Монологу ўқиб бер- димиз, сўнгра бу спектаклни қайта сахналаштириш фикри менга сираям тинчлик бермай қўйди. Бу ҳақда директоримиз — Ўзбекистон ССР халқ ар- тисти С. Девонюга юрак ёр- дим. У киши ҳам бу таклифни қўллаб-қувватладилар. Хуллас, бўлажак спектакль театр пла- нига киритилди. Худди шу кезларда барча актёрлар дам олишга чиқишга эга эди. Шу- нинг учун уларнинг ҳар бири- дан биттама-битта сўхбатла- шиб, шундай-шундай бўлиб қолди, нима қиламиз? деб сў- раб чиқдим. Улар мени туш- унмади ва дам олиш ўрнига иш бошлаб юборди. Азалгига ҳаммаиз биргаликда пьесани ўқиб чиқдик, роллар тақсим- ланди. Мана, репетициялар де- вом этапти. Узининг мўҳ- нат отпускамиздан ҳам воз ке- чиб (нокаментарлик бўлса ҳам айтмай) бир ой давомида бепул ишладим. — «Мирзо Улуғбек» спектак- лининг илгарти варианты ҳа- қида қисқача сўзлаб берсангиз. — Асерни бундан бир неча йиллар муқаддам Ўзбекистон ССР халқ артисти, СССР Дав- лат мукофоти лауреати А. Гинзбург, Ўзбекистон ССР халқ артисти Ш. Қюмов, Ўзбеки- стон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Н. Отабоев сах- налаштирган эдилар. Шунинг билан қай эҳтишим керакки, биз сахнага қўйган вариант афи- шасида мана шу уч постановка- режиссёрларнинг номи ҳам ёзиб қўйилди. Бу бизнинг устозларга ва театрнинг аъённаларига бўлган ҳурмати- миз ифодасидир.

● Суратларда: репетиция жарабидан кўринишлар. Суратчи А. ҚОСИМОВ.

СПОРТ

ВЕЛОШОССЕ
+ ГРУЗИЯ йўллари бўйлаб ўтказилган аёллар ўртасидаги кўп кунлик мусобақаларда Луцк шаҳри вакили Н. Юганюк маррага биринчи бўлиб келиб, СССР чемпиони унвонига сазовор бўлди. Умумжамоада ҳисобида касба соҳалари терма командаси голиб чиқди. Республикаимиз вакиллари бешинчи ўринни эгалладилар.

ФУТБОЛ

+ ФУТБОЛ бўйича республика кубоги мусобақаларининг чорак финал матчи бўлиб ўтди. Мақсуд матчида жаҳми 16 команда иштирок этиши керак эди. Аммо Тош-

кентнинг «Старт» ҳамда 153-курлиш трести, Хоразм об- ласт ва Қорақалпоғистон АССР кубоги финалчилари мақсуд мусобақаларда ишти- рок этишмапти. Бунинг саба- би Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси ва 153-курлиш трести раҳбарлари, касба соҳа комитети унча- лик катта бўлмаган маблағни топа олмадилар. Шундай қи- либ, дастлабки ўйинларда 12 команда иштирок этди. Облас- тини» шарафини ҳимоя қи- лган бекбодининг «Амтал- лурт» коллективини шу кунги На- манганнинг «Соҳибкори» клуби билан учрашиб, 2:1 ҳисобида голиб келди. Қолган учрашу- в-

ларда қуйидаги натижалар қайд қилинди: «Винзавод» (Хў- жаоба) — Калинин номили колхоз (Фарғона об- ласт) — 2:2, «Жомбой» (Самарқанд об- ласт) «Кооператор» (Жиззах) 2:2. Қурилиш материаллари ва конструкцияларни комбе- ни (Янгиер) — Таксомотор пар- ки (Бухоро) — 2:0. Таксирот учрашувлар 23 сентябрь кунги ўтказилди.

РЕГБИ

+ 9—16-ЎРИНЛАР учун ку- раш олинб бораётган Тошкент- нинг «Зеведа» коллективни ўз маёдонида Крассонскийни «Сибтжаш» регбичиларини қабул қилиб, 33:19 ҳисобида ғалабага эришдилар.

ТОШКЕНТ ҲАКИКАТИ КЕНГАШИНИНГ ҚА- ВУЛХОНАСИ.

Мухаррир Н. НАСИМОВ.

Навбатдаги қабул

«Тошкент ҳақиқати» ре- дакцияси ҳузуридаги жамо- атчилик кенгаши навбатдаги қабулнинг эртага — 21 сен- тябрь пайшанба кунини соат 17.00 дан бошлаб ўтказди. Бу сафар меҳнатнашларини жамоатчилик кенгашининг аъзоси, Тошкент шаҳар Ки- ров район 2-Давлат нотари- ал идорасининг нотариуси Мавжуда Мадалиева қабул қилади.

Жамоатчилик кенгаши Ле- нинград кўчаси, 32-уй, 7-қа- ват, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 33-40-48; 32-53-54.

ТОШКЕНТ ҲАКИКАТИ КЕНГАШИНИНГ ҚА- ВУЛХОНАСИ.

Мухаррир Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ОЛМАЛИҚ САЕҲАТ ВА ЭКСКУРСИЯЛАР БЮРОСИ

ҚЎИДАГИ МАРШРУТЛАР БЎИЧА САЕҲАТГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

- СОЧИ-ЛОО — 24 сентябрдан 13 октябргача. Баҳо — 322 сўм.
«ЗОЛОТОН БОР» (Боровое курорти) туристик базаси 13 октябрдан 27 октябргача.
МОСКВА (Чехов номили дам олиш уйида яшаб турила- ди) — 25 октябрдан 5 ноябргача. Баҳо — 278 сўм.
КИЕВ — 16 октябрдан 20 октябргача, 23 октябрдан 27 октябргача. Баҳо — 222 сўм.
КАЛИНИНГРАД — РИГА, 11 октябрдан 20 октяб- ргача. Баҳо — 345 сўм.
КАЛИНИНГРАД-МИНСК — 11 октябрдан 20 октя- бргача. Баҳо — 320 сўм.
КАЛИНИНГРАД — 20 октябрдан 24 октябргача. Баҳо — 220 сўм.
ПАВЛОВО-ПОСАД — 27 октябрдан 31 октябргача. Баҳо — 218 сўм.
СОЛИГОРСК-ГРОДНО — 22 октябрдан 27 октябргача. Баҳо — 331 сўм.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Т. Шевченко кўчаси, 44-уй. Телефонлар — 33-67-03, 33-10-55.

КООПЕРАТИВЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ВА АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

Тошкент область матлубот жамиятлари союзининг «ОБЛҚООПЗАГОТПРОМ»И

таҳсил асал (1 кг. 3сўм 80 тийиндан) ва араҳис-ёғоқ (1 кг. — 3 сўм 20 тийиндан)ни

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

- Маҳсулот тоширувчиларни моддий рағбатлантириш учун харид қилинадиган маҳсулотларга жавобан «УАЗ-469» автомобиллари ва импорт телеаппаратуралари соти- лади.
6 тонна асал ёки 8 тонна араҳис учун — 1 та «УАЗ 469» автомобил.
3 тонна асал ёки 4 тонна араҳис учун — 1 та ТЕЛЕ- ВИЗОР.
3 тонна асал ёки 4 тонна араҳис учун — 1 та ВИ- ДЕОМАГНИТОФОН.
1 тонна асал ёки 1,5 тонна араҳис учун — 1 та СТЕ- РЕОФОНИК ИККИ КАСЕТАЛИ МАГНИТОФОН.
2 тонна асал ёки 3 тонна араҳис учун 1 та МУЗИКА- ЛИ МАРКАЗ.
0,2 тонна асал ёки 0,5 тонна араҳис учун — 1 та БИР КАСЕТАЛИ МАГНИТОФОН.
Мурожаат учун адрес: Оржоникидзе райони, Байтўр- гон посёлкани Крассий мот кўчаси. Тошкент область матлубот жамиятлари союзининг «Облқоопзаготпром»И (Чирчиқ шаҳрига бориладиган йўлда).
МАТЛУБОТ ЖАМИЯТИ ХИЗМАТИДАН ФОЙ- ДАЛАНИНГ!
Қирай телефони — 6-25-09.
ТОШКЕНТ ОБЛАСТ МАТЛУБОТ ЖАМИЯТ- ЛАРИ СОЮЗИ ТАЙЕРЛОВ БОШҚАРМАСИ.
(Телефон — 54-47-20).

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

Ўзбекистон ССР халқ таълими министрлиги ТОШКЕНТДАГИ «КИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ВАЗАСИДАГИ 48-ХУНАР-ТЕХНИКА ВИЛИМ ЮРТИ 1989-1990 ўқув йили учун ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқишга Тошкент шаҳри ва Тошкент областининг ша- ҳарга яқин районларида яшовчи 10-синфини битирган ўқу- вчилар қабул қилинади.

Билим юрти аёллар, болалар ва эркакларнинг устки кийимларини тикувчи-мотористка, тикув машиналарига ремонт хизмати кўрсатиш бўйича механиклар, бичиқчи- лар тайёрлайди.

10-синфини тамомлаган ўқувчилар 8 ой таълим олади- лар, уларга ойига 70 сўм стипендия туланади.

Барча ўқувчилар ишлаб чиқариш практикаси даврида ўзлари ишлаб тошган меҳнат ҳақининг 50 процентини ола- дилар. Ўқиш даври меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини аъло баҳоларга тамомлаган битирувчи- ларнинг 10 процентига олий ўқув юртлири ва техникум- ларга ўқишга киришлари учун йўлланмалар берилади.

Билим юртида бадий ҳаваскорлик тўғараги ва спорт секциялари мажжуд.

Ўқувчилар санаторий-профилакторий ва база қорхона- нинг медицина хизматидан фойдаланадилар.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар талаб қи- лади: директор номига арнза, паспорт ёки тугилганлиги ҳақидаги гувоҳнома, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат, ме- дцина справкиси, яшаш жойидан ва ота-онаниннг ишхо- насидан справка, 4 дона фотосурат (3x4 см.), характе- ристика, таржиман ҳол.

Адрес: Тошкент шаҳри, 61-алоқа бўлими, Чехов кў- часи, 5 «а» уй (1, 2, 5, 24, 26-трамвайлар; 1, 5, 8, 10, 17-троллейбуслар; 2, 3, 25, 60, 71, 80а автобуслар- нинг «Кизил тонт» бирлашмаси) бекати). Телефон — 33-19-24.

Қайна декчам, қайна!

Едингиздами, қайси бир эртақда «Қайна дек- чам, қайна!» деган заҳоти мазали ва тўйимли ов- қат тайёр бўладиган сеҳрли декча ҳақида ҳикоя қи- линади.

Ана шундай таомни сиз ҳам татиб кўришни ис- тайсизми? Бунинг учун сопол декча сотиб олишин- гизга тўғри келади. Тўғри, у ҳеч қандай сеҳрга эга эмас, аммо ҳар қалай, унда ҳам эртақдагидан қо- лишмайдиган таомларни тайёрлаш мумкин.

Сопол декчага ўзини маълум кўрган ёрме солиб, устига сув ёки сут қуйиб, оғзинга сариёғ ташлаб, қолқонини ёпиб, бир соат-бир ярим соатга духовага жойласангиз ни- ҳоятда тўйимли ва мазали бўтқа тайёр бўлади.

Бундай декчада лаззатли димлама тайёрласа ҳам бўлади. Бунинг учун (бир кишига ҳисобида) 100—150 грамм гўшт, 30—50 грамм сариёғ, бир бош ўртача пивз, 2—3 дона кор- тошка, яримта бўлғор гармдориси, 1 дона помидор, 1 дона сабзи, қарам япроғи, 2—3 дона саримсоқ пивз бўлаги, каш- ниц, қалампир, туз — таъба яраша керак бўлади. Декчага ёғ ва майдалаб тўғралган гўштини терасиз. Сўнгра устига ҳалқа шаклида тўғралган пивз, сабзи, картошка, қалампир, поми- дор, қиймаланган кўкати ва саримсоқпиезини жойлайсиз. Уларнинг ҳар бирини жойлашдан аввал ҳар қатламга озо- дан туз, қалампир, қиймаланган кўкат солиб чиқасиз. Устини қарам япроғи билан беркитиб, 45—50 минут духовага қў- расиз.

Таомни дастурхонга бевосита декчанинг ўзида тортса ҳам, ликобларга солиб тортса ҳам бўлади. Аччиқ-чучук тайёр- лашни унутманг. Аччиқ-чучукни меҳмонлар кўп бўлса катта, гулдор ланда, оилавий тушлик бўлса, кичик қосада тайёр- ланган маъкул. «Халқ» услубида безатилган дастурхон төва- рлигида ўтириб, таъсиқ таомни истеъмол қилишининг гашти ўзгача бўлади, тўғри эмасми?

Ҳар хил катталикдаги сопол декчаларини, гулдор лаганлар- ни сиз Октябрь бозорида жойлашган «Шарқ гули» фирмали магазиндан, сопол буюмлар билан савдо қилувчи магазин- лардан, университетлар ва универсал магазинлардан харид қилишингиз мумкин.

Сопол декчалар ва лаганларни маҳаллий саноат қорхона- лари ишлаб чиқаради. Лаганларнинг баҳоси 2 сўмдан 15 сўмгача, ликобча шак- лидаги таглиги бўлган сопол декчанинг баҳоси 2 сўм 30 ти- йин, тагликсизи — 1 сўм 60 тийин.

«ПРОГРЕСС» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ.

СОТАМИЗ—ОЛМАЙСИЗМИ?

ТОШКЕНТ АГРЕГАТ ЗАВОДИ (Уста Ширин кўчаси, 117) ҚЎИДАГИ ДАСТГОҲЛАРИНИ СОТАДИ:

- 11365 ва 1425 моделли токарлик-револьвер дастгоҳи- ни;
ДАМЕ 6x125 моделдаги кўп шпинделли токарлик ярим-автоматни;
50267 моделдаги тиш йўнувчи ярим автоматни;
Юмалоқ шақдаги деталларга сайқал берувчи ЗЛ161 моделдаги дастгоҳини;
2063 моделдаги радиал пар малаш дастгоҳини;
2А55 моделдаги радиал пар малаш дастгоҳини;
В — 1134 моделдаги горизонтал тоблаш машинасини;
7Б510 горизонтал-чўзиш дастгоҳини;
Деталларнинг ич қисмини силлиқловчи ЗК227 моделда- ги дастгоҳини;
5Д833 моделдаги тиш силлиқловчи дастгоҳини;
2623ВФ моделдаги горизонтал-чарчлаш дастгоҳини;
СШП 2500 қайтариларини;
ВМ 100 тебрнама сайқал бериш дастгоҳини;
7534-042 моделдаги горизонтал чўзиш дастгоҳини;
009-578 моделдаги олмосли совлаш дастгоҳини;
ОНА-50 моделдаги тиш қочувчи дастгоҳини;
16К20ФФ моделдаги рақамли программа билан бошқа- риладиган токарлик винт йўнш дастгоҳини;
7634-081 моделдаги верти-кал-чўзиш дастгоҳини.

Маълумотларини 48-33-70, 48-68-26 телефонлари орқа- ли олиш мумкин.

ТОШКЕНТ АГРЕГАТ ЗАВОДИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИ- СТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХО- НАСИ.

КЕЛЕСДАГИ 7-ҲИШТ ЗАВОДИ ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ЧИҚАРИШ КООПЕРАТИ- ВИ ТАШКИЛ ЭТИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЯНГИТДАН ИШЧИ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ТУЗИЛМОҚДА. Ёшлар ётоқхона билан таъминланади. ОИЛАЛАРГА ЯНГИ ҚУРИЛАТГАН УЙЛАР- ДАН НАВБАТ ВИЛАН УИ БЕРИЛАДИ. Ишчиларни сменага транс- портда татиб келиш ва эл- тиб қўиш ташкил этилган. ИШ ҲАҚИ ИШБАВ-МУ- КОФТ УСУЛДА ТУЛА- НАДИ. Мурожаат учун адрес: Тошкент райони, Келес шаҳ- ри, Горный кўчаси, 48-уй. Телефонлар — 48-63-44.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 20/IX да Дон

«Уямсомолот г»нинг Тошкент шаҳар идораси ходимлари идора бошлигини ўринбосари Т. А. Каримовга онаси Тўхтаюн КАРИМОВАнинг вафот этганини муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ҲАКИКАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎ- ЧАСИ, 32. Мухаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БҒЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; мада- ниёт — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.